

መቐለ ዩኒቨርሲቲ፣ መምህርን አባል ሕወሓትን፣ ዓቕሚ ቕንፅናን ተቆባልነትን

(ይግበአኒ ዝበለ ንክዘራረብ)

መጻጠሚያ

ኩሉ ከምዝፈልጦ መቐለ ዩኒቨርሲቲ ብዉሉዳት መምህራንን ተምሃሮን፣ ግቡእ መምሃሪ ክፍሊታትን ቢሮን ኣብ ዘይነበረሉ ኹነታት እዩ ተግዲኹ። ሓዚ ብሃገር ደረጃ ካብቶም ኣለዉ ዝበሃሉ ላዕለዎት ናይ ትምህርቲ ትካላት ሓደ ኹይኑ ይርከብ፤ ከምኡውን ብአፍሪካ ደረጃ ርኡይ ንክኸውን እውን ብዙሕ ስራሕቲ ይስርሑ ከምዘሎ ይፍለጥ።

መቐለ ዩኒቨርሲቲ መምህራኑ ኣብ ዓዲ ውሽጢ ዝርከቡ ላዕለዎት ናይ ትምህርቲ ትካላት ዝኾኑን ናብ ወፃኢ ናይ ትምህርቲ ማእኸላት እንዳለእኸ ብማስተርስ (M.Sc.) ዶክተሬት (Ph.D.) ከምኡውን ድሕረ-ዶክተሬት (post-doc) እንዳምሃረን እናብቀዓን ዝመፀ እዩ። ቦቲ ዘለዎ ዓለም ለኻዊ ርክብ ምስ ዝተፈላለዩ ናይ ወፃኢ ዩኒቨርሲቲ ናይ ሓባር ፕሮጀክት ይሕንፅፅን ምርምርን ልምዓትን የካይድ እዩ። በዚ ድማ ኣዝዩ ዝለዓለ ውፅኢታት እንዳመዝገበ ይርከብ። ሓዚ ናብ ዘለዓለ ብርኪ ዓብዩ ዝተፈላለዩ ድሕረ-ምረቓ (post graduate) ፕሮግራም ሓንጊፁ ምስ ናይ ዓዲ ውሽጢ ቢሮታትን ትካላትን ብምውዳድ ከምኡውን ብዘለዎ ናይ ዓለም ለኻዊ ርክብ ኣብ ቐፅሩ ማስተርስን (M.Sc.) ዶክተሬትን (Ph.D.) እንዳምሃረ ይርከብ። ናይ ፅንዓትን ምርምርን ውፅኢት ድማ ኣብ ናይ ዓዲ ውሽጢ ከምኡውን ኣብ ዝተመስከረሎም ዓለም ለኻዊ መፅሂታት (peer reviewed international journals) እናሕተመ ይርከብ። መቐለ ዩኒቨርሲቲ ማእኸል ዝገበረ ተቆባልነት ዘለዎ ፅንዓትን ምርምርን ዝህተመሉ መፅሂት (Momona Journal) እውን ይውንን እዩ። ናይ ሕብረተሰብ ፀገማት ኣብ ምፍታሕ እውን ረኡያት ምልክታት ኣለዉ እዮም፤ ክተባብዑ'ውን ዝግበኦም እዮም።

እቲ ልዕል ኢሉ ብሓፈሻዊ መልክዕ ዝቀረበ ሓተታ ግን ናይ መቐለ ዩኒቨርሲቲ ጉዕዞ በዘይ ዓንቀፍቀፍ ይኸይድ ፀኒሑ ንምባል ግን ኣይኮነን። እቲ ዓንቀፍቀፍ ብዝተፈላለዩ መገዲ ክግለፅ'ኳ እንተተኸኣለ፤ ኣነ ከድህቦ ዝደሊ ግን ኣብ መምህርን አባል ሕወሓትን፣ ዓቕሚ ቕንፅናን ተቆባልነትን እዩ። ምኽንያቱ እቲ ናይ ሕወሓት ፖለቲካዊ መስርሕ - መሓውር - ኣብ መቐለ ዩኒቨርሲቲ ኣሉታዊ ዕዕንቶ እንዳሕደረ መጊኡ እዩ። “ንሕናን ንሳቶምን” ዝብል ኣኒህ፤ እቲ “ሲቪል መምህር” (ኣነ ዝሃብክዎ ሽም - አባል ንዘይኮነ፣ ንሳቶም ንዝበሃሉ - ‘ጥርናፊ ዘይተረደኦም’) ንግዚኡ ንኸነብር ከም መሰጋገሪ እምበር ናይ ምምሃርን ምርምርምን ስምዒቱ፣ ናይ ነዊሕ ዕላማኡ ዝተጓዘየ ኣዩ ዝመስል። እቶም ዓቕሚ ዘለዎም ኣባላት ዝበሃሉ እውን ጥርናፊ ሓሊኸዎም ዘሎ እዩ ዝመስል፤ ኣባል ሙኻን ጉልባብ ጌሮም ዝነብሩ ዘለው'ኳ ናይ ነዊሕ ዝበሃል ነገር የብሎምን፤ ኣመፃዕኣኦም ኣይፈቕድን። ብብደረጃኡ ዓቕሚ ዘለዎ ጠርናፊን ቕራጂን ዘየለ ሙኻኑ እዩ። እዙ ኹነት ምስ “ፎለ” ጉዕዞ ኻልኣይን ቐዳማይ ብርኪ ቤት ትምህርቲታት ትግራይ እንትቐሰብ ክፍሊቱ ዝኸፈኣ እዩ ዝኸውን። መሊኡ ድማ ናይ ትምህርቲ ስርዓት ከየናግዕ ስኽፍታ ስለዘለኒ እዩ።

ሰለዚ እቲ ናይ ዩኒቨርሲቲናን ክልልና ኢሉውን ሃገራዊ ፀገም ክዕሪ እንተኾይኑ፣ ኩሉ ሰብ ኩሉ ሴክተር ንላዕሊ ጥራሕ እንተይኮነስ፤ ግ'ጌድኡ - ኣመፃዕኣኡን፣ ሓዚ ዘለዎ ኹነት - ክፍትሽ እንተኸኢሉ እዩ ዝብል እምነት ኣለኒ። ናይዚ ፅሑፍ መበገሲ ድማ ኡዚ እዩ፤ ናይ ዓቕመይ ድማ

ብዝመሰለኒ ኣቕሪቦ ኣለኹ። ካብቲ ናብቲ ዝኾኑን ዝተሓወዱ... እንዳስተኻኸልኩም ከምእተንብቡ ይኣምን።

መሰረታዊ ወዳቦ

እቲ ኣብ መቐለ ዩኒቨርሲቲ ዝረኣ ዘሎ ፀገም ብዝምልከት ምስ ዝፀንሑ ነባር መምህራን እንትዝትይ ብሓፂሩ “ምስቲ ወሰኽ ቐዕሪ ሓዚ ገዲድዎ/ቢኢስዎ እምበር፤ ሓዱሽ ኣይኮነን” ይብሉታ። እንታይ ማለት እዩ? እዙይ ኢሊ እንትሓትት፤ መግለፂ ዝኾኑ ኣብነታት እንተቐምጡ...

“ኣብ ምምሃር ምስትምሃር ዓቕሚ ዝነበርም፤ ቡቶም ትሑት ዓቕሚ ዝነበርምን ብተምህሮ እውን ተቐባልነት ዘይነበርም (ግን ድማ እቲ ፖለቲካዊ መሓውር ዝዝውሩ ዘለው ‘ዝመስሎም’ ኣባላት ሕውሓት) ይግምገሙ፤ ካብዚ ሓሊፉ ድማ ካብቲ ዩኒቨርሲቲ ንኸወፁ ዕዕንቶ ይግበር ምንባሩ፤ ... እዙይ ድማ እታ ትግራይናን ከመይ ዓይነትን ክንደይ መሀር ከምዘድልዩ እዞም ኣባላት ዝነበሩ?ን ጠርነፍቶምን ስእሊ ዘይነበርምን ዘይብሎምን ሙኻኑ ዘመላኸት እዩ” ኢሎም ይገልፅዎ።

እቶም ቐዳሞት ዝሓሹ መምህራን ካብ ዝግምገምሉ ዝነበረ ምኽንያት ሓዲኡ “ኣብ ናይ ውልቀ ኮሌጅ ኣምሃርኩም” ዝብል እዩ ኔሩ፤ እዞም ኣባላት ዝገብርዎ ዝነበሩ ዕዕንቶ ድማ ተቐባልነት ረኺቡ፤ በቲ ጊዜ ዝነበረ ማነጅመንት ኣብ ናይ ትግርኛ ቴሌቪዥን ፕሮግራም ...“መምህር ዝተርፎ ሰዓት ይብሉን፤ ኣብ ካለእ ክሕግዝን ክሰርሕን ኣይክእልን” ኢሉ ንክሃረብ ተጌሩ ይብሉ።

ወዩ ‘ዝተርፍ ሰዓት’ ግን ኣብ መወዳእታ ዘይብሉ ኣኼባታት መሰረታዊ ወዳቦ እንትውዕል ሓታቲ ኣይነበረን ማለት እዩ። ወይ ከዓ “ኣብ ከሪከለም ምምሃር ምስትምሃር ተኻቲቱ እዩ” ዘብል እዩ ዝመስል፤ መሰረታዊ ወዳቦ ‘ዝተርፍ ሰዓት’ ዝበሃል ነገር ዘይምልከቶ ሙኻኑ እዩ።

እቲ ዝነበረ ማነጅመንት ጥቕልል ብዝበለ “ዝሓለፈ ጉዕዞና ሓዚ ኮየን እንትራኦ ክለኹ” ኢሉ ዓርሰ ነጌታ ስለዝገበረ ንድሕሪት ኣይንመለስ።

እቶም ዕዕንቶ ዝገብሩ ዝነበሩ ኣባላት ግን “ጊዜ እውን ኣይሃቡን፤ ዓይኖም ከይሃሰዩ ናብ ናይ ውልቆም ስራሕቲ ደፋእፋእ ክብሉ ተሪኦም ...’መምህር ትርፎ ሰዓት ይብሉን’ ዘበሉ ኣባላት ሕውሓት፤ ኣብ ናይ ውልቀ ኮሌጅ ምምሃርን ምጥያሽን እንተይተዓቀቡ፤ ካብዚ ሓሊፎም ተወዲቦም ከም ነጋዳይ ንዩኒቨርሲቲ ቐረብ ክሸጡ ምፍታኖም እዩ” ይብሉ።

ኻለእ ኣብነት ድማ “ናይ ሓደ ትምህርቲ ዓይነት በዓል ዋና ክፍሊ ትምህርቲ ንምውሳን መጀመርያ ኣብ መሰረታዊ ወዳቦ ዝረኣ ምንባሩ፤ ብፍላይ ካብ ምምሃር ምስትምሃር ወፃኢ ዝኾኑ ካብ ቤት ምግብና ሓዊስካ ኣብቲ ውሳኔ ዓብይ ተራ ኔሩዎም/ዎ...

... ከምኡውን ናይ ትምህርቲ ዕድል...

ካለእ እውን ኣሎ - ኣብ ዝኾነ እዋን መቐለ ዩኒቨርሲቲ ኣብ ኣሃዳዊ ስርዓት ትምህርቲ ገምጋም ይገብር... ኮይኑ ግና ተሳታፊይ ዝበሎ ካለእ፤ ዝተውሃበ ‘መግለፂ’ ካለእ ኮነ ...ሀለውለው ዝበለ ነገር ንምንታይ ከምዘእከቡና ኣይተረደእናን ኔሩ... ሶካ እቲ ፖለቲካ ምእዙዛት መሀራት መሰረታዊ ወዳቦ ተኣማሚኑ እዩ እቲ ‘መግለፂ’ ኣቐዲሙ ጊሒፉ ዝሃቦም፤ ንሶም እውን ሰጋእ እንክይበሉ እዮም ዘንበቡልና ... ካብ ኣኼባ እንተይወፃና እውን ኣብ ድምፂ ወያኔ እቲ መግለፂ ተነጊሩ?” ይብሉ።

ሐዘውን “እቶም ብኸምዚ ዝመፁ መምህራን ኣባላት ሕውሓት ምስ ተኸተልቲ ኣሰርም ቐፅሮም ኣዝዩ ወሲኹ፤ መሰርሕ ቐሪኖም እቲ ዩኒቨርሲቲ ኣብ ፀግልያ ይርከብ” ይብሉ።

ህንፀት ልምዓት ሰራዊትን ጥርናፊ ሓደ-ንሓሙሽተ

መቐለ ዩኒቨርሲቲ እዙ ኹሉ ጉዕዞ ተጓዲዞ ናይ “ልምዓት ሰራዊት ምህናፅ፣ ጥርናፊ ሓደ-ንሓሙሽተ” ብዝብል “ኣባልን ዘይኣባልን፣ ለይላን ጉለይላን” ሐዚ እውን ዝንሪኦ ዘለና ኹነት እዩ። ኣብቲ ስነ-ሓሳብ ናይ ልምዓት ሰራዊት ምህናፅ ፀገም የብለይን፤ ኣብ ሓደ-ንሓሙሽተ ጥርናፊ እውን ከምኡ (እንድሕር ደፃ ኣብ ዓለምና ተመሳሳሊ ተሞክሮ እንተሃልዩን፣ ኣበርክቶኡ ተፀኒቡን - ምእንቲ ካብ ቤተ መ-ከራ ክንድሕን)፣ እንተሃልዩ እውን...

እቲ ፀገም ዝኸውን እቲ ናይ ልምዓት ሰራዊት ምህናፅን ጥርናፊን መን ብመን፣ ብኸመይን ይካየድ? ዝብል እዩ። እቲ ዝመፃናሉን ሐዚ ዘሎ ዝንሪኦ ዘለና ኸይዲ ናብ ናይ ቐደም (ኣብ ላዕሊ ዝተገለፀ) ናብ ድሕሪት ይመልሰና ኣሎ እዩ። ኣቶም ዝሰርሑን ዓቕሚ ዘለዎም መምህራን ጠላፊኦም ይኾን ኣሎ እዩ። ጠላፊ ሙኻን እውን መሕረዩ ይኾን ኣሎ እዩ፤ ነዚ ኹነታት ዘቐንቐኑ ድማ መነባበሪኦም ይኸውን ኣሎ ኣዩ።

እንተወጢጠዮ ድማ ኣበዚሕኻዮ ደኣ ከይትብሉኒ እምበር እቲ ኹነታት ከምቲ ዝበሃልን እንሰምዖን ዝነበረ “ናይ ፓርቲን ናይ ድርጅትን” ዝዓይነቱ እዩ ዝኸውን ዘሎ።

ብቲ ዘሎ ትሕዝቶ ነቲ ዝተሓሰበ ጉዕዞ ምጅማር ሓጥያት ኣይኮነን (ሓደ ሓደ መራሕቲ ከም ዝብልዎ)፤ እቲ ፀገም ዘይምፍታሽን ኢሉውን ኣብ ፅቡቕ ኣለና ዝብል ስምዒት እዩ። እዚ ድማ እቲ ህንፀት ዝበሃል ነገር መሰርሕን፣ ከመይ ይካየድን፣ ይፍፀምን ዝብል ዘይተነፀረ ሙኳኑ ዘመላኸት እዩ።

ስለዚ እቲ ሓሳብ ምስ ዘይተፈተሸ ኣባል ሕውሓትን፣ ዋሕዲ ዓቕሚን እንትዋደድ ኣብቲ ‘ምህናፅ’ ዝበሃል ኣሉታዊ ውፅኢት እዩ ክህልዮ። እዙይ ክብል ከለኹ ግን ዕላምኡ “ምምሃር ምስትምሃር፣ ፅንዓትን ምርምርን፣ ናይ ሕብረተሰብ ፀገም ኣብ ምፍታሕ መገዲ ምሓዝ እንተኾይኑ” እዩ። ካለእ እንተኾይኑ ግን ይቕሬታ ክሓትት እግደድ እዩ፤ ግን ድማ ሕልሚ ይገበረለይ እዩ ጥራሕ ክብል ዝኸእል።

እቲ ዘሕዝን እቶም ኣባላት (ንኹሎም ኣይገልፅን፣ ነቶም ኣባልነት ዝብለዕሱ ዘለዉ ጥራሕ ይምልከት) እቲ ናይ ኣባልነት መለለዩ ካርዲ ካለእ ዲግሪ እንዳመሰሎም፣ ኣካዳሚያዊ ፍልጠቶም ከም ዘዕበዩሎም ኾይኑ ይስመዖም ዘሎ ሙኻኑ እዩ፤ ዘይሓዝዎ ንምትንታን ድማ ሰጋእ ኣይብሉን። እቶም ተበለፀቲ እዚኦም ኣብ ምምሃርን ምስትምሃርን (ናይ ላዕለዎይ ውፅኢት ዘለዎም ተምሃር ገምጋም ተዝህልው)፣ ዝገበርዎ ፅንዓትን ምርምርን (እንተሃልዩ)፣ ዝሰርሑዎን ዝሰሓብዎ ፕሮጀክትን ካልኦትን መዚንካ ደረጃ ምሃብን ምምግይን፣ ብኻለእ ገፅ ድማ ንሶም ዝመርሖም መምህር ደረጃኡን ኣበርክቶኡን ምግምጋም ኸቢድ ኣይኮነን።

“ንጡፍ፣ ተበግሶን ውፍይነትን” እንታይ ማለት እዩ? ኣባል ሙኻንን መሕደሪኻ ምግባር፣ ፍረ ዘለዎሙን ዘይብሎምን ኣጀንዳታት ከይነፀርካ ነዋሕቲ ኣኼባታት እንተይተሰላቸውኻ ተሰኸቲትካን

ተሰጠህኝን ምውጫ ይመስል አሎ እዩ። ነዚኦም ዝእክብ ድማ ካሊእ 'ሙያ ከምዘይብሉ' ዝረኸባ ግዘ ኣብ ኣኸባ እዩ ዘውዕላ።

ካብዚ ሓሊፉ እቲ ተኣካባይ ኣባል፤ መድረኽ ንምምራሕ ዕድል እንተረኸቡ ድማ ንባዕሉ ዝህቦ ስእሊ ዝዚፍ እዩ፤ ንግሥናውን ይስመዖ እዩ።

ካብቶም ኣባላት ሓደ ብሕመቕ ዝፍለጥ ብላዕለዎይ ፖለቲካ ኣመራርሓ እንትንኣድን እንትሕረን፤ እቶም ንዑዑ ዘመስሉን ዋላ ደሓን ዝበሃሉ ዝነበሩ እቲ ስሑት መገዲ ትኸከል እንዳመሰሎም ይኸይድ አሎ እዩ።

ስለዚ እቲ ኣብ ዩኒቨርስቲ ዝርከብ ኣባል ከምቲ ዝበሃል እንተይረፈደ መሊኡ ናብ እድር (ናይ ሰብ ኣይበልኩን) እንተይተቐየረ ክሕሰበሉ ይግባእ እብል። እዙ ኹነታት ነቶም ኣብ ከምዚ ዘለዉ (ኣባል ሕውሓት ሙኻን መሕደሪኦም ዝገበሩ) ኣብ መወዳእታ ክሰብርም ሙኻኑ እዩ።

ኣነ ዘይተረዳኣኒ ግን ንምንታይ እዩ እቲ ውድብ ነዞም ሰባት እዚኦም ዝቐትሎም ዘሎ? እዩ።

እንታይ ኢና ንኸውን ዘለና? ናበይ ኢና ንኸይድ ዘለና? እቶም ኣባል ሙኻን መሕደሪኦም ዝገበሩ ነቲ ዝሰርሕ ዓንቀፍቲ ኮይኖም፤ “መቐለ ዩኒቨርስቲ ናተይ” ዝብል ስሚዒቲ እንተይቐረፍ እንዳመንጠልዎ ይርከቡ፤ ናይቲ መምህር ስምዒት ባዕሪን ምምሃርን እውን የልምሰሎ እዩ።

ርግዕ እዩ እቲ ውድብ ከምዚኦም ዘኣምሰሉ ኣባላት ከድልዩዎ (ንምብርባር) ይኸእሉ ይኸውን?... ኮይኑ ግና ኣንፊት ንክይስሕቱ ጥንቃቄ ይሓትት እዩ። ኣይተገበረን ኣይነበረን! በቢደረጃኡ ብዓቕሚ ተቐባልነትን እንዳተነፈዩ ክጥርነፉ እንድሕር ደኣ ዘይተገብረ፤ ነቶም ዓቕሚ ዘለዎምን ዝሰርሑን መምህራን መሊኦም ገለፍቲ እዮም ዝኾኑ። ኣብዚ እውን ኣየብቅዕን፤ ነቲ ናይ ፖለቲካ ሰባት (መራሕቲ ዝበሃሉ) ዝመስሎምን ዝምነይዎን ተፅቢቶምን (እንተሃልዩ) መሊኡ ናብ ቐልቐል እዩ ከውርዶ። ኸላራ እውን እዩ! ብፍገይ ነቲ ባዕሪም ወገዲ!

መቐለ ዩኒቨርስቲ ዝኣክል ከመይ ጌሩ እዩ በዚኦም ዝፅለው? ዝብሉ ጡዑማት ሰባት ክህልዉና ይኸእሉ እዮም። እዙ ዕሑፍ ዝቐረበ መቐለ ዩኒቨርስቲ ከም ኣብነት እዩ እምበር መጠኑ ክፈላለ ይኸውን እምበር ኣብ ትግራይ ዝርከባ ዩኒቨርስቲ መግለጺኣን እዩ። ኣብ ዩኒቨርስቲ እውን ጠጠው ኣይብልን ኣብ ትግራይ ዘለዎ ቲ.ቪ.ኢ.ቲ. (TVET) ኻልኣይን ቐዳማይ ብርኪ ቤት ትምህርቲታት መግለጺኣን እዩ ኮይኑ ዝርከብ። ውዕኢቲ ድማ ትግራይ ብተምህርቲ ኮይናቶ ዘይትፈልጥ እቲ ዝተሓተን ዘሕዝን ደረጃ ሓዛ ኣላ።

መራሕቲን (ደቆም ንወፃኢ ልኢኹም ከምህሩ ዘይኸእሉ) ኣባላት መምህራንን ንውሉድ ወለዶ ይትረፍ ኣብ ቀረባ ንደቆም ማለት እቲ ነንፅፎ ዘለና ባይታ ደቅና ክመሃርሉ ኢሎም ዘይምሕሳቦም እዩ፤ ንሶም እስካብ ብሂወት ዘለዉ (እንድሕረ ደኣ ዘይለገሱ) እዩ ዘመስል።

ናይ ቐረባ ተፅቢብቲ ድማ አሎ፤ ንሱውን ትሑት ውዕኢት ዘለዎም ግን ድማ ኣባላት ሙኻናም ዋጋ ተዋሂቡዎ መምህራን ዝኾኑ አለዉ።

ምስቲ ዝተመደብሉ ትምህርቲ ክፍሊ ዝተተሓሓዘ ናይ ተግባር ስራሕ ልምዲ እቲ ዝወደቦም ኣካል ሰርትፍኬተ ይሃቦም? ብኸመይ መስርሕ ከምዘመደቦም? ዝፈልጦ ነገር ኣይብለይን።

ክፍተሽ ግን ዝግበኦ እዩ! እዞም ብኸምዚ ዝመፁ ሰባት ንኹሉ ነገር ደፋራት እዮም። እቲ ዓቕሞም ኣይምዝንዎን? ሚዛን ዝፈልጥ ጠርናፊ እውን ዘለዎም ኣይመስሉን!

ኣብዚ ሓደ ኣብነት ከቕምጥ፤ ንሱውን ካብቶም ብኸምዚ ዝመፁ ሰባት፤ ሓደ ከልኣይ ዲግሪ (ማስተርስ) ክመሃር ይጅምር። ግን ድማ ኣይከኣሎን! ነዚ ተኸቲሉ ሓደ ‘ብሰርሖ ዝተኣማመን፤ ዘይፈረሐ መምህር’ ድማ ዝግበኦ (ትሑት) ውፅኢት ሂቡዎ። እቲ ተምሃሪ ውፅኢቱ ስለዘየፀገቦ ኸሲ የቕርብ፤ ብኮሚቴ ድማ ይረኣ። ብኸሊእ ገፅ ድማ ዝተወሰኑ ናይቲ ዩኒቨርስቲ መሰረታዊ ውዳቦ ኣባላት (ብቶም ቐዳሞት ኣባላት ዝተሓባበር)፤ እቲ ኹነታት ይግምገም (እቲ ፈተናን ውፅኢቱን ግን ኣይኮነን)፤ ዘቕመጥዎ ገምጋም ድማ...

“እቲ ‘ተጠቓዓይ’ ዝተብሃለ ኣባል-ተምሃራይ ኣብ ዝኾነ ኣኼባ ንፕሬዝዳንት ነበር ስለዝተዛረበ ብዝብል እዩ። እቲ መምህር ድማ ስልጣን ስለዝሃርፍ ነቶም ሓላፊ ከሓጉሰን ስልጣኑ ከፀንፅ ዝወሰዶ ስጉምቲ እዩ” ዝብል ኔሩ።

በዚ ጠጠው ኣይበለን፤ እቶም ኣባላት ኣብ ዘይምልከቶም ትምህርቲ ክፍሊ ኣኼባ ይሳተፉ፤ ወሰንቲ ንሙኻን ይሕንደዱ ኔሮም። እወ! እቲ ሰብ ዓቕሙን ዝመፀሉን መገዲ ኣይግንዘብን ኣይፈልጥን ኔሩ፤ ስርዓትውን ዝፈልጥ ኣይነበረን። ኣብ መወዳእታ እቲ መምህር ስዒሩ እቲ ተምሃራይ ቦትኡ ሓዘ፤ ንሕና ድማ ኒኢድና።

እንታይ መፀ! ብዘብል ወዮ ዝነኣድናዮ መምህር ኣይፀነሐን ናይቲ መሰረታዊ ውዳቦ ተጠቓማይ ኮነ። እንተይኮነ ተኮነ! እቲ ሕርፈት ዝተብሃለ ድማ ናይ እማን ኮነ፤ ለካ ምስቶም በሃልቲ ናይ ነዊሕ ፍልጦ ኔሩዎም እዩ። ናብ ዝርዝር ኣይኣትውን... ግን ድማ እንዳሓረኻ እናውረድኻ ከይኸውን! ስለዚ መራሕቲ ብቐዓት ሓረይቲን ብሉዓት ቐረፅቲ ክኾኑ ይግበኦም እብል። እንድሕር ዘይኮነ ሙሁራት እውን ሞኪርናዮም ኢና፤ ናብ ዝብል ተስፋ ሙቕራፅ እዩ ክወስደና ... ወይ ከፃ ኮነ ኢልካ ዝግበር እዩ ዝመሰል። ኮነ ኢልካ እንተኮይኑ ድማ ዋላ ኣብ ስልጣን ናይ ምፅናሕ ስእሊ የለን ዘብል እዩ ዝኸውን።

ብዙሕ ኣብነታት ምቕማጥ ይከኣል ይኸውን፤ እቲ ገምጋም ግን ዩኒቨርስቲ ብመሰረታዊ ውዳቦ ዝምራሕ ‘ዝነበረ’ ሙኻኑ ኣዩ። ኮይኑ ግን እቲ መሰረታዊ ውዳቦ በቢደረጃኡ ብዓቕምን ተቐባልነትን ተፈቲሹ ብዝሓሸ ተዝቀናጀው (reinforce) እቲ ዓነውነው ዝበለ መገዲ ምወሓደዶ? እብል። ኡዚ እንትብል ከለኹ ኣባላት ኮይናም ኣካዳምያዊ ዓቕሚ ዘለዎም ኣባላት የለውን ማለተይ ኣይኮነን፤ ግን እቲ ጠቕላላ ናይ ፖለቲካ ኣደረጃጅዎን ኣካይዳን ነቶም ውሑድ ዓቕሚ ዘለዎም ስለዘድህብ እዩ።

እቶም ዝሓሹ ዝበሃሉ ገሊኦም ድምፂ የብሎምን ከምቲ “ሲቪል” መምህር ንሶም እውን ዘማርኡን ዝሓዘኑን እዮም፤ ገሊኦም ድማ እንታይ ገደሰኒ ዝዓይነቲ - እቲ ሱሑት መሰርሕ ይፀልዎም ምህላዩ እዩ።

ዋእ! እቲ ፖለቲካን ናይ ዩኒቨርስቲ ምምሃር ምስትምሃር ናፅነቱን ደረቱን ኣበይ ደኣ እዩ? ንትብሉ ሰባት፤ ኣነ ዝፈልጦ ነገር የብለይን። ኣባል ዘይኮነ ናይ ዩኒቨርስቲ ላዕለዋይ ኣመራርሓ ክኸውን ዶ ይኸእል? ኢልካ ምሕታት፤ ከምኡውን ብሄር?

እቲ ናይ ዩኒቨርስቲ ላዕለዋይ ኣመራርሓ ዝበሃል ዋላ ኣባል እንተኾነ፤ ብላዕልን ታሕትን ክልተ ኢዱ ተኣሲሩ ዝሰርሕ እዩ ዝመስል።

መንቀሳሎት ክፍለ ደክኔዎች እየፈጠሩ መንግስቱ እውን አብላጭ እድል ለሰጠው “ልዕሊት” ካለፈ “አካል” አብ ዘይነበረሉ “ክልተ ኢደይ ተኣሲፍ እዩ ዝሰርሕ ዘለኹ” ኢሉ ኔፍ። ድምር ሃገራዊ ውዕኢቱ ድማ እንሪኦ ዘለና እዩ።

ስራሕ ዕብዮትን መዓርግን መምህር

ንኹሉ መምህር (አባልን ዘይአባልን) ዝምልከት እዩ፤ ሓደ/ሓንቲ ዩኒቨርሲቲ መምህር ንዝለዓለ ዕብዮት/መዓርግ (promotion) እንተመልክት፤ መዐቀኒን መምህርን ካብቶም ናይ ዩኒቨርሲቲ መስርሕ እዞም ስዒብም ዝተቐመጡ እዮም።

- አብ ምምህር ምስትምህር ዘሎ አበርክቶ - ናይ ተምሃሮ ገምጋም
- መምሃሪ መፅሓፍ (teaching material)፣ ላዕራቶሪ ደክን ካልኣት መስርሕ ማንዋል ምድላው - እቲ ዝተዳለወ መምሃሪ መፅሓፍ ድማ ብዕርክነት እንተይኮነስ (ሐዚ ዘሎ ኹነታት መግለጺ ስለዝኾነ እዩ)፤ ምስቲ መዳለዊ ርክብ ብዘይብሎም፤ እቲ ሙያ ዘለዎም አብ ካልኣት ዩኒቨርሲቲ ብዝርከቡ ሙሁራን ተገምጊሙ ክሓልፍ ምግባር
- ፕሮጀክት ምሕንጻዕን ዕንጻትን ምርምርን ምክያድ - ውጊእት ድማ አብ መፅሓፍ ወይ ከዓ አብ ዓዲ ውሽጥን አብ ወጻኝ ዝርከቡ መፅሓፍታት (local and international journals) ዘለዎ ህትመትን (publications) ደረጃኡን ክቐመጥን ክዕቀንን ምግባር (ሐዚ ዘሎ ኹነታት ደረጃ ዝበሃል ነገር የለን፤ ኩሉ “ከም ሽሽብኻ” እዩ)
- አብ ትምህርቲ ክፍሊ ዘሎ አበርክቶ (ዝተውሃበ ስራሕ - ካብ ምምህር ወጻኢ - ብግቡእ አብ ምፍጻም - leading and team work spirit) - ናይ ሓላፊ ት/ክፍሊን ናይ መሳርሕቲ ገምጋም
- ብ ኮሌጅ፣ ኢንስቲትዩት፣ ዩኒቨርሲቲ ደረጃታት - አብ ምምሕዳርን ብኮሚቴ ዝውሃበ ስራሕቲ አካዳዲን አፈፃፀማን
- ምስ ሕብረተሰብ ዝተሰርሐ ስራሕን አበርክቶን
- አብ ምምኻር ዘሎ አበርክቶን
- ካልኣትን

አብዚ ድማ ሓደ ሓደ ጥዑማት መምህራን እቲ ዩኒቨርሲቲ እኮ መስርሕ (legislation) ኣለዎ ኢሎም ክሙግቱ ይኸእሉ እዮም። ናብ ዝርዝር ኣይኣትውን። ግን እቲ እስካብ ሐዚ ዘሎ ንመሃያ ምዕባይ ዝጠቐም ዝመስል፤ ነፃ ብዝኾነ ኣካል እንተዝዕናዕ ብዙሓት ሀለውለው ዝበሉ ነገራት ምተረኽቡ። ካብ መሀተሚን ደረጃኡ ዘይፍለጥ ህትመትን፣ ዘይምዕሩይ ተመንን፣ እስካብ ብሓደ መምሃሪ መፅሓፍ (teaching material) አብ ዝተፈላለዩ ዩኒቨርሲቲ ዝርከቡ መምህራን ዕብዮት ዝረኽቡሉ ኹነታት ምተግዘብና።

ካለእ ኣገዳሲ ድማ ናይ ቐዳማይ ብፍሉይ ድማ ናይ ካልኣይን ሳልሳይን ዲግሪ መመረቕ ዕሑፋት ክፍተሹ ይግባእ።

ኡዚ ጉዳይ ሃገራዊ ስለዝኾነ ናይ ኩለን ዩኒቨርሲቲ ፀገም እዩ። ስለዝኾነ አብ ‘ዝፈቐደ ግዝ’ መንግስቲ (ት/ሚኒስቴር) ጠመተ ሂሱ ብቲ ዘርፊ ብቐዓት መማኸርቲ ቐጻራ ክዕና እላ። በዚ ዝመጻጸን ዝጸበጸ መምህራን እውን ናብ ውነና ክንምለስ ኣለና፤ ንባዕልና እውን ንፈትሽ። ሚኒስቴር ትምህርቲ ንድሕሪት ተመሊሶ ኣይርእን እንተኢሉ? ድማ ንቐጻሊ ጥዑይ መስርሕ ክሕንፀዕ ይግባእ እብል። ተዘይ ኮይኑ እታ ሀገር ትሕዝቶ ዘይብሉ መዓርግ ብመዓርግ ክትኸውን እያ። ከምቲ ጀነራል ዝበዘሓ ጎረቤት ሀገር እትበሃል!

ሓረያ/መረጃ ንምሕደራ

ኣብ ዩኒቨርሲቲ ዝተፈላለዩ ናይ ምምሕዳር ደረጃታት መረጃ ይካየድ እዩ። ኣብዚ ክልተ ነገር ንዕዘብ:

- 1) ኣባላት ዘይኮኑ ('ሲ.ቪ.ል') መምህራን ዝመሰሎም ሰብ ይመርፁ
- 2) ኣባላት ዝኾኑ ድማ ብመሰረታዊ ውዳቤ ተጠርኒፎም ሓደ ኣባል ዝኾነ ሰብ እዩም ዝመርፁ (ኣባላት ዝበዝሕዎ ት/ክፍሊታት ኮሌጃትን ኢንሲቲትዩትን ይምልከት፤ ሕክምና ኣመፃዕኦም ዝሓሸ ስለዝኾነ ብኻልኦት እንድሕር ደኣ ዘይተበረዙ ዝሓሹ ይመስለኒ)

እቲ ክኸውን ዝግበኦ ግን እቶም ኣብ ላዕሊ ዝተዘርዘሩ (ኣብ ናይ መምህር ዕብዩት/መዓርግ) መዕቀኒታት ኣብ ግምት ኣትዮም፤ ብተወሳኺ ድማ ብቕንዕናን ተቐባልነትን ፈተሽ ተዝገብር ዝሓሸ ይመስለኒ።

ኣብዚ እሞ እንታይ ንግበር? ነዘመልከተ ኢና ነወዳድርን ንመርፅን ክበሃል ይከኣል ይኸውን፤ እዙይ ድማ ነቲ መሰርሕ ሰሓባይነት ምፍታሽ ክድሊ እዩ። ፖለቲካ ግድን እዩ ንትብሉ ድማ፤ ዝተረደኦምን ዓቕሚ ዘለዎምን ቐረፅትን ጠርኒፍትን ይሃልው በሃላይ እዩ።

ዩኒቨርሲቲ ቦርድ

እቲ ብዝመሰለኒ ኣብ ላዕሊ ዝገለፅክዎም ፀገማት ንቦርድ ኣባላት እውን ዝምልከት እዩ ዝኸውን። ንቦይኖም ደኣ ናቦይ ክተርፉ! ኣብ ታሕቲ ዝረኣ ሕመቕ ናይ ላዕሊ ነፀብራቕ እዩ ኢሊ ስለ ዝኣምን።

ምኽንያቱ እቲ ዝሰሕቦም ኣጀንዳ “ናይ ልምዓት ሰራዊት ምህናፅ”፣ ውዳቤን - ወሰኽ በዝሒ ኣባል፣ ጥርናፊ ሓደ-ንሓውሽተ... ጥራሕ እንተኾይኑ ንናይ ዩኒቨርሲቲ ምምሃር ምስትምሃር ዕንግዳት ምርምርን ተዛመድቲ ዝኾኑ ኣጀንዳታት ንክሰምዑን ክሪኡን ድልዩትን ስምዒትን (ኣፕታይት - appetite) ዘይብሎም እዮም ዝኾኑ።

ስለዚ ናይ ቦርድ ዕማመን ናይ ቦርድ ኣባላት መዕቀኒ መሕረዩን መሰርሕን ክረኣ ክፍተሽን ክቕመጥን ይግባእ እብል።

ናይ ተምሃሮ ተወካልቲ

እቲ ኣብ ዝተፈላለዩ ብርኪ ዝርከቡ ናይ ተምሃሮ ተወካልቲ (ኣባላት ዘይኮኑ ሓዊስካ) ኣብ ምምሃር ምስትምሃር ናይ ባዕሎም ኣሉታዊ ዕዕንቶ ኔሩዎም እዩ። እቶም ተወካልቲ መብዛሕቶም ዓቕሞም ትሑትን (ኣብ መጠንቐቕታን፣ ኣብ ቐልቐል ምብራር) ግን ድማ ተዛረብትን ኔሮም (ነቶም ኅበዛት ዝኾኑ ተወካልቲ ተምሃሮ ኣይምልከትን)። በዚ ድማ ዘይሚዛናዊ ገምጋማት ይካየዱን ከምኡውን ጥንክር ንዝበሉ መምህራን ይግምግሙን የናሽውን ኔሮም። በዚውን እቶም ተወካልቲ “ተፈራሕቲ” ዝዓይነቶም ኔሮም።

“እቲ መምህር ዓርሰ እምነት እንተሃልዮም ንምንታይ ይሰግእ? ዘይቃለሶም?” ዝብሉ መራሕቲ ወይከዓ ወፃኢተኛታት እንተሃልዮም “ቐለብ ቤተሰብ፣ ገዛ ኸራይ፣ ንቕልፁ መምሃሪ ንቤት ትምህርቲ ካልኦትን እንዳኸፈልኩም ከምቲ መምህር ትሑት መነባብሮ ብምንባር ረኣይዎ” ጥራሕ እዩ ክብል ዝኸእል።

ብቅንዕናኻ እንድሕር ተጠሊፍካ፣ ኸፍሊቱ ምስቲ ትሑት መነባብሮ ዓብይ እዩ ክኸውን። እቱ ወዲ ዓዲ ዓቕሙ ብዝፈቐደ እተተቓለሰኳ፣ ኣብ ናይ ወፃኢ መምህራን ግን ዓብይ ፅልዋ ኔሩ። እቶም ናይ ወፃኢ መምህራን ውዕሎም (ኮንትራት) ንምንዋሕ ናይ ተምሃሮ ገምጋም ኣድላዩ ስለዝኾነ፣ ናይ ሓሶት ዝለዓለ ነጠቢ ብፍላይ ከዓ ነዞም ተወክልቲ ይሕቡ ኔሮም።

ሐዚ እቱ ናይ ተምህሮ ተወካልነት ናይ ትምህርቲ ውፅኢት ከም መዐቀኒ ተወሲዱ መስተኻኸሊ ስለዝተገብረ፣ ዝተወሰነ ምምሕያሻት ኣለዉ እዮም፤ ክምስገን ድማ ይግባእ። ግን ድማ በቢጊዚኡ ናይ ላዕለዎት ተምህሮ ቁፅሪ ኮታ እንዳተቐመጠ ክፍተሽን ክግምገምን ዘለዎ እዩ። እዙ መስርሕን ኣካይዳን ናይ ኩለን ዩኒቨርሲቲ ክኸውን ይግባእ እብል።

ፖለቲካ ሕወሓትን ሙሁርን

ሓደ ሓደ ሰባት ዝብልዎ ነገር እንተሃለወ “እቱ ናይ ፖለቲካ መሪሕ ዝደልዮ ምእዙዝ ሙሁር (መሪሕ ነጻዳይ ሙሁር) እዩ” ይብሉ።

እንተብርሀው ድማ “ትሕት ኢልካ ብናይ ባዕሉ ቤት ዕዮ ዝቐረን (ነንባዕሉ ዝተሓላለውን፣ ኣብዚ እቶ ብዘይበሃል ጉዳይ ዝግላለፍን ዝባላዕን) ልዕል ኢልካ ድማ ዝምራሕ ወይ ከዓ ዝትካእ!” ይብሉ።

እቱ ልዕል ኢልካ ዝበሃል እውን “ምትካእ-ተካእ ንዝብል ኣተሓሳስባ ሓደ ናይ ‘ፖለቲካ’ ዩኒቨርሲቲ ፕራሕ ዝጥምት እዩ ዝመስል ኔሩ። ምጥማትን ተስፋ ምግባር ንጥዲና ዘለዎ ዓላማ እንድሕር ደኣ ኮይኑ ፅሑቕ እዩ፤ እቱ ፀገም ጉጉይ ዕግበትን፣ ትግራይ ኣንኢስካ ምርኣይን፣ ሀገር ከም ሃገር ስፍሓቱን ጥልቀቱን ዘይምግንዛብን፣ ስዕሊ ዘይምህላው” ኔሩ ኢሎም ይሙጉቱ።

ጥቕልል ኣቢሎም ድማ “ኣብቲ ግዜ ዝነበረ ፀገም ዋሕዲ ሙሁርን ብፍላይ ድማ ኣብ ናይ ኢህወደግ ኣጋር ድርጅታት ዝርከቡለን ክልላት ከምኡውን ዝነበረ ፖለቲካዊ ኹነት ኣዲስ ኣበባ ዩኒቨርሲቲን ...ካልኦትን ... ኣብ ኹነታት ምትዕራቕ ዓብይ እጃም ኔሩዎ ይኸውን፣ ክትካእ ኢልካ ምሕሳብ ግን ጥዲና ዘይብሉ እዩ። ናይ ነዊሕ ንፁር መስመርን ዝተሓንፀፀ ራዕይ ዘይምህላዉ ዘመላኸት እዩ ኔሩ።መራሕቲ ንኸፈርይሉ ድልዮት እንተኔሩ ድማ ንብሉዓት ተምሃሮ እውን ስሕበት ክህልዮ ምግባር ኣገዳሲ ኔሩ፣ ምተሓናፊፅ! እቱ ዘይተሓናፊፅ ብኸምዚ ዝመፀን ዝገበን ሙሁር ሓወትን ምሕደራን ቐሊል ይመስሎ እዮ። እዚኦም ሞዴላት ኸይኖም፣ እቶም ድኸም ዝበሉ ኣባልነት ተጎልቢቦም ካብ ካልኦት ዩኒቨርሲቲ ዝመፁ ምሩቕት ዝተቐናጀይሉ ኹነታት እዩ ተፈጠሩ። ኣኼባ ንበይኑ ‘ሙሉእ ሙያ’ ኮይኑ ... ሐዚ ኣብዚ ዝንሪኦ ዘለና ሀገራዊ ቐልውላው እውን ግደኦም ኣዝዩ ዘለዓለ ኸይኑ ንረኸቦ” ይብሉ።

ክነኣድ ዝግበኦ ድማ እኒህ፣ ከምቲ ብሉዓት ተምሃሮ ዝመሃረሉ ዝነበረ ብዛንታ እንፈልጦም ከም ጀነራል ዊንጌትን ብዕደ ማርያም ቤት ትምህርትታት፣ ከምቶም ኣብ ዝዓበዩ ዓድታት ዝርከቡ ዝበሃሉ መራሕቲ ዝፈርይሎም Tብሊክ ሰኩል፣ ቐላይሚኖ እሎ! ትሕት ኢልካ እውን ሰራሕተኛን ድስፕሊን ዘለዎ መንእሰይ ኣብ ምህናፅ ኣግቢ ኔሩ። ናይ ሐዚ ዘለዎም ትሕዝቶ ኣይረኣኹዎን።

ሓደ ሓደ ሰባት ድማ ነቲ ሐዚ ተፈጠሩ ዘሎ ሃገራዊ ኹነት “ዘጋጥም እዩ፣ ባህርያታቱ እዩ” ይብሉታ። እቱ ቐዳማይ ምምስካር እዩ፣ እቱ ኻለኢ ድማ ዋሕዲ ልምዲ ይብልዎ። ከም ዝስዕብ እውን ይገልፅዎ...

“አዝዩ ንምእማኑ ዘፀገምን ዘገርምን ኣብ ኣደ ጫፍ ቻልሲ ወሊዖም ብሀገር ደረጃ ንኹሉ ወዲቦም (...from periphery to center and entire...) ነቲ ብኣፍሪካ ደረጃ ግዙፍ ወታሀደራዊ ትሕዝቶ ዝነበሮ መንግስቲ ዝደምሰሱ እዮም። በዚ ድማ ሰላም ተረኺቡ፤ ፌደራላዊ ስርዓት ተመስሪቱ፤ ብዝተፈላለዩ ዘርፌ ክግለፅ ዝኸለል ልምዓትን ዕብዮትን እውን ይምዘገብ ኣሎ እዩ።”

“መንግስታዊ ምሕደራ እውን ናይ ነዊሕ ግዝ ልምዲ ዝሓትት እዩ፤ ኣብ ኣገር ግዝ ዝመዓራረይ ኣይኮነን።”

አቶም ሐዚ ዝረኣዩ ዘለዉ ፀገማት “መንግስታዊ ምሕደራ እውን ናይ ነዊሕ ግዝ ልምዲ ዝሓትት እዩ፤ ኣብ ኣገር ግዝ ዝመዓራረይ ኣይኮነን” ዝብልዎ ድማ “ክልተ መልክዕ ክህልዩ ይኸለል እዩ” ይብሉ።

እቲ ኣደ “ብጣዕሚ ኸበደ ኹነታት ብብረታዊ ቻልሲ ዘሸነፈ ኣይሊ፤ ብፍላይ እቲ ኣመራርሓ ኣብ መንግስታዊ ምሕደራ እውን ኩሉ ዓይነት እፈልጥ እዩ፤ ዝኣብየኒ/ዘፀገመኒ ነገር የለን፤ ኩሉ ነገር ኣብ ኢደይ እዩ፤ ክማየ ነፃ ሀገር ዝፈልግን ዝሓልየላን የለን፤ በዚይ ናትና መስመር ኩሉ ዕንወት እዩ ዝብሉን ካልኦትን...እንትኾኑ፤

እቶም ደሓር ዝመፁ ተካእቲ ድማ ዘይሓንፀዕዎን ዘይፈልጥዎን ከምዘሎ ‘ወሪሶምዎ’፤ ህድእ በሉ በሃሊ ጠፊኡ... ተምሃሪ ድማ ትሕዝትኡ ዝፈልጥ ፈተና እንተሃልዩ እዩ... ተካእቲ ኢና ኢሎም ዝሓሰቡ ድማ እቲ ፈተና ክምልስዎ ኣይኮነን ናይቲ ሕቶ ትሕዝቶ ንባዕሉ ምርዳእ ፀጊሙዎም ናብ ደንበርበር ኣትዮም...

ኹነታት ኣቐዲሞም ክርእዩን ክግምቱን ክግምግሙን፤ ዝመፅሉ መገዲ ስለዘይፈቐደሎም ከምቲ ብኣምሓርኛ ብደሙ-ነብስ ዝብልዎ ዝግይነቱ ኮይኑ ...

ጥርንፍ ኢሎምኳ ክይሓሰቡ ነቶም እንዳኸርከሙ ናብዚ ዘምዕእዎም መራሕቶም እውን ከፀግዑ ድሌት ኣይነበሮምን”...

እታ ትግራይና ትኹን ሃገርና ኢትዮጵያ እንተይፈለጥዎ ኣንኢሶም ይርእይዎ...” ዝብል እንትኾን።

እቲ ኸለእ ድማ “ምስ ታሪኽ ዘይምትእስሳር እውን ናይ ባዕሉ ዓብይ ኣሉታዊ እጃም ኣለዎ። ካብ ሕሉፍ ታሪኽ እቲ ዕቡቕን ዘይዕቡቕን ናይ ፖለቲካ ባህሊ ኣዊሰካ ምፍላይ ይደሊ ኔፍ፤ ኣቲ ዕቡቕ ትዕቕቦን ተማዕብሎን፤ ካብቲ ሕመቕ ድማ ትመሃረሉን ተስተኻኸልን እዩ።

ታሪኽ ብዝምልከት ነባር መራሕቲ/ኸርከምቲ ድልዮት ዘለዎም ኣይመስሉን!???

ነዚ ድማ ኣንፈቱን መገዱን ዘይፍለጥ ምትኽኻእ መገዱ እቲ ፀገም ኣብኢሱ/ኣጋዲዱ እዩ። ኢሉ ድማ እቲ ዝሸወም መብሃሕቲ ንባዕሉ ኣይፍትሸን፤ ምስታ ናይ ሹመት ደብዳቤ ፍልጠትን ተሞክሮን ዝተበርከተሉ እስካብ ዝመሰሎ እዩ ዝኸይድ፤ ብሉፅ ዝኾነ እውን ይመስሎ እዩ። ተካእቲ ዝተብሃሉ ካብ ታሪኽ ንምምሃርኳ ‘ግዘን ዕድልን’ ኣይነበሮምን።

እቲ ዘለናሉ ግዝ ድማ ናይ ኣዚኦምን ካልኦትን (ዕንዓት ዘድልዮም) ድምር ውዕኢት እዩ።

እዙይ እውን ብውሑዳት ብሉፃት ዝተጀመረ፤ ብውሑዳት ‘?’ ንኸይዛዘም ስግኣት ኣለና!” ይብሉታ። ይሰውረን!

“? ንኸይዛዘም” ... ዝበሃል ንኸይኸውን ኸፍሩብ ኣፋፍኖት ዘሎ ድማ ይመስል (“ኣራምባና ቀቦ” ዝነበረ መገዲ ኸርከምቲ እርም ክብል እዩ ካብ ዝብል እዩ)፤ ሙሉእ ይግበሮ!

ካለእ...ተካእቲ ኢና በሃልቲ እቱ ዝወፀሉ ኣስካላ ኣየስተዋዓልዎን... ከምቲ ዝበሃል “ዝጨበጥካዮ እንዳረገፀኻ ትስቀል፤ ዝረገፀካዮ እንዳጨበጥካ ትወርድ” እዩ ዝኸውን ዕዕኦም... ኡዚ ዝኸውን ድማ እቱ ዝተሰቐልሉ ኣስካላ እንተይወረዱ እንድሕር ደኣ ዘይተልዓለ እዩ...

እቱ ኣስካላ እንዳሃለወ ዝወርዱ ዘለዉ ሰብ ዕድል እዮም... ዘሕዝን ግን ብኣስካላ ይኹን በዘይ ኣስካላ ኩሉ ምስወረደ እዩ ኣቱ ፀገም ምንባሩ ናብ ውሽጡ ሪኡ (internalize?) ዝርደኡ...?

መጠቓለሊ

ብዙሕ ምባል ምተኸኣለ ግን ድማ ምስቲ ዋሕዲ ሓሳባትን ክእለት ዕሑፍን፤ ካብዚ ንላዕሊ ክኸይድ ኣይከኣልኩን እዩ... እዙ ፀሓፍ ንዝርርብ/ምምይጥ ኣቕሪቦ ኣለኹ። ኻለእ “ኣባላት” ዝበልኩዎም ንኹሎም ኣይገልፅን፤ ነቶም ኣባል ሙኻን ዝበለፀሉን ጉልባብ ዝገበሩ ጥራሕ ከምዝኾነ ክትርድኡለይ ይደሊ።

እዙ ዕሑፍ ዝጠመቶ ናይ ዩኒቨርሲቲ ኣካይዳ፤ ምትሕውዋስ ፖለቲካን ትምህርቲን እዩ። ብፍላይ ኣብ ትግራይ ዝገደደ ስለዝኾነ (ቢሮታት ሓዊስካ - ስራሕን ፖለቲካን)፤ ዘሎ ኣካይዳ ክፅናዕ ይግባእ ንምባል እንትኸውን። መቐለ ዩኒቨርሲቲ ከም ኣብነት እዩ ወሲደ፤ ስለዚ መበገሲ ጥራሕ እዩ ክኸውን ዝኸእል። ደጊመ ክብሎ ዝኸእል እቱ ፀገም ... መጠኑ ክፈላለ ይኸእል እምበር ኣብ ትግራይ ዝርከባ ላዕለዎት ናይ ትምህርቲ ትካላት ከምኡውን ቲ.ቪ.ኢ.ቲ. (TVET)፤ ኻልኣይን ቐዳማይ ብርኪ ቤት ትምህርቲታት መግለጺ እን እዩ።

ኹነታት ምትሕውዋስ ፖለቲካን ትምህርቲ እንተይፈተሽኻ ምቕፃል፤ ነቲ ፃዕራም ትግራዊ ወላዲ ተፅዕኖታን ተምኒቱን፤ ነቲ ወላድ ድማ ጉዕዝኡ ምጉዛይ እዩ ክኸውን። እዚ ድማ ኣብ ትግራይ ጠጠው ኣየብልን!

ብጥርናፊ ሓደ-ንሓሙሽተን ብመሰረታዊ ውዳበን ናይ ወዲ ሰብ ርእሲ ኣመጣጢንካ ንነዊሕ ግዜ ምምራሕ ካብ ናይ መን ሀገር ገዛኢ ፓርቲ ተሞክሮ እዩ ተወሲዱ/ተቐዲሑ?

ብስሩውን?? ... ንውሉድ ወለዶ ይትረፍ ኣብ ቀረባ ንደቅና ማለት እቱ ነንፅፎ ዘለና ባይታ ደቅና ክመሃርሉን ከነብርሉን ኢልና ዘይምሕሳብና መንቀሊኡ እንታይ ይኸውን?

ካለእ እቱ ምትሕውዋስ ፖለቲካን ምሕደራን ዘምፀኦ ፀገም እቱ ውድብ ኣቐዲሙ ሪኡ በቢደረጃ ፍታሕ ኣውን ብፅሑፍ ኣቐሚጡ ኔሩ እዩ ዝብሉ ኣለዉ። ኣነ ኣይስማዕማዕን፤ ከምኡ ኢሉ እዩ መጊኡ በሃላይ እዩ፤ እንድሕር ደኣ “ፀሓፊይ ኣመራርሓ ካለእ ፈፃማይ ኣመራርሓ ካለእ” ዘይኮነ። እቱ ‘ፅሑፍ’ ዝበሃል ‘መሰርሕን ኣፈፃፀማን ዘይተፅሓፈሉ’ እንተኮነስ ምጥርጣር እንታይ ፀገም ኣለዎ? ኩሉ ድማ ንኸባቢ ዓሰርተ ዓመት ብሓደ መሪሑ እዩ በሃላይ እዩ፤ ኣይኮነን ድዩ?

ኣብቲ ቦለቲካ ዝኒህ ውላድ ዘለዎ ኣይመስልን፤ ዝሓስቦ “ንሱ እስካብ ዘለ” ዝመስል ኣዩ፤ ንሳውን ተገላባጢት እዩ ኮይና ትርኩብ። እቱ ዘገርም ድማ ካብ ታሪኽ ኣይኮነን፤ ካብ ናሕቲ ጉዕዞ ክመሃር ዘይኸእል እዩ ... ከምቲ ተብሂሉ ዝበሃል “...ናይ ትማሊ እምበር ናይ ሎሚን ፅባሕን ...” ዝዓይነቱ እዩ ዝኸውን ዘሎ። ስለዚ ዝተረደኦም/ዝርደኦምን ዓቕሚ ዘለዎም ቐረፅትን ጠርነፍትን በቢደረጃኡ ይሃልዉ ንምባል እዩ ።ካብይኖ? ከይትበሉኒ።

“ዕረዖ ድማ ብዓቕሚ፣ ቕንዕናን ተቐባልነትን ክምዘን ይግባእ እብል። ኣብ ፖለቲካዶ ቕንዕና ገርበሃል ኣሎ? ብዝብል “ቕንዕና” ትሑት ሚዛን ክህልዮ ይኸእል ይኸውን? ግን ድማ ዝምልከተኩም “ኣተግርቕዎ” (...ምስ ታሪኽ እውን ክምኡ...)።

“ምስ ታሪኽ” ዝበልክዎ ድማ “ታሪኽ ኣይፎትዉን” ስለዝበሃል እዩ... ዝጨነቐ “ትግርኛ ተዛረብቲ፣ ‘ግዛፅ ግዲ እዮም?’ እንትብል፣ ካሊእ ድማ “ናይቲ ማሌያዊ ኣተሓሳስባ ውፅኢት እዩ?” ... ዝብሉ ‘ምድንጋራትን ስሚዒታትን’... ስለዘለዉ እዮም።

ዝኾነ ይኹን ... ነቲ ሃለውለው ዝበለ ቦለቲካ ንምዕራይ ላዕሊ ታሕቲ እትብሉን ትዕዕሩ ዘለኹም ውሑዳት ኸርክምቲ ... ንሓዚ ቃላት የብለይን... የብዝሕኹም፣ ፃዕርኹም ሙሉእ ይግበሮ! እብል።

የቐንዩለይ!

ሚዛን ትኩእ
ካብ መቐለ ዩኒቨርሲቲ